

5 MINUT DLA OBERKA

Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi **23 października**. Na zwycięzców czekać będą atrakcyjne nagrody finansowe.

Oberek (zwany też obertasem, drygantem, okrągłakiem, okrągłym, wyrwasem, wyrwanym, wyrwasem, zawijaczem itp.) charakteryzuje się trójmiarowym metrum, rytmiką mazurkową, szybkim tempem, wirowością oraz sporą dozą improwizacji, przejawiającej się w stosowaniu rozlicznych elementów ozdobnych w krokach, ujęciach i gestach rąk.

Nazwa tańca pochodzi od słowa obracać się. W formie narodowej to taniec wzorowany na wiejskich tańcach z terenu Mazowsza, przyjęty przez warstwy wyższe w ciągu XIX wieku i poddany stylizacji w estetyce salonowo-scenicznej, ideologizacji narodowej, popularyzacji i standaryzacji uwzględniającej powszechnie przyjęte przekonania o swoistości zachowanych elementów ruchowo-muzycznych.

Według badań etnograficznych oberek wyłonił się z gatunku mazura dopiero pomiędzy 1750 a 1830 rokiem, stopniowo zresztą rugując wiejskiego mazura. Nazwa „obertas” pada w korespondencji Fryderyka Chopina z 1825 roku, relacjonującej przebieg dożynek w Obrowie. Kompozytor jako jeden z pierwszych wplótł fragmenty o charakterze oberkowym do niektórych swoich mazurków z okresu warszawskiego. Jednak nazwa „oberek” w literaturze pojawiła się dopiero w roku 1831 w pracy "Gry i zabawy różnych stanów..." Łukasza Gołębiowskiego, a pierwsza kompozycja określona tym mianem (Obertas-mazur Kazimierza Lubomirskiego) w 1839 roku. Z kolei Oberek ze zbioru "Kwiaty karnawałowe" Karola Hausera z 1846 roku jest najstarszym znanym nam potwierdzeniem wykonania oberka w salonowej praktyce tanecznej. Dzięki opisowi z podręcznika Mieczysława Rościszewskiego wiemy, że oberka tańczono chętnie pod koniec zabawy, a tancerze używali także pas mazurowych (hołubca, pas marché) oraz „wyrwasów. Należy zaznaczyć, że w na początku XX wieku rozwinęła się także wersja sceniczna narodowego oberka.

Współcześnie stosuje się najczęściej formę, która została ustalona w latach 1987-1989 przez Radę Ekspertów ds. Folkloru Ministerstwa Kultury i Sztuki. Rada precyzyjnie określiła ustawienia, ujęcia i objęcia w parze, pozycje rąk i rodzaje kroków, elementy ozdobne wykonywane przez tancerkę i tancerza oraz figury wykonywane w obrębie pary.

Oberek wprowadził wiele ludowego żywiołu do muzyki narodowej. W muzyce artystycznej można spotkać oberki w twórczości F. Chopina, H. Wieniawskiego, G. Bacewicz, R. Statkowskiego. Oberki do tańca towarzyskiego, odbiegające od wzorów ludowych, komponowali O. Kolberg, L. Lewandowski, K. Namysłowski, F. Dzierżanowski i inni. Oberek jest tańcem niezwykle ciekawym i inspirującym w konfrontacji par z różnych regionów Polski, ponieważ to taniec ogólnopolski, nieprzypisany etnograficznie do jakiegoś konkretnego regionu kraju. Z tego też powodu jest nieco odmiennie tańczony w różnych regionach.

Zaplanowane zadanie zakłada realizację konkursu tanecznego w dwóch kategoriach:
konkurs oberka w formie tradycyjnej dla par autentycznych
konkurs oberka w formie stylizowanej dla zespołów (grup) tańca ludowego

W kategorii drugiej konkurs będzie wydarzeniem unikatowym. Uczestnicy muszą przygotować układ choreograficzny oberka do tej samej, narzuconej przez organizatora muzyki. Spowoduje to podniesienie trudności jego przygotowania, a jednocześnie ukarze różnorodność możliwych

interpretacji tej samej muzyki. Dodatkowym atutem jest wprowadzenie elementu rywalizacji na ściśle określonych zasadach ograniczających pewną uznaniowość oceny, który powinien uatrakcyjnić sam konkurs w oczach uczestników.

W takiej formule konkurs tańca ludowego odbył się tylko dwa razy w powojennej historii naszego kraju. Pierwszy raz w 1955 roku przy okazji V Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów w Warszawie, drugi raz konkurs oparty na tych samych zasadach został zorganizowany w Wolborzu w roku 1998 roku i cieszył się ogromnym zainteresowaniem. Wzięło w nim udział 16 zespołów reprezentujących różne regiony etnograficzne z terenu Polski.

Celami projektu dla kategorii par autentycznych są: dokumentacja oberka jako tradycyjnego tańca ludowego, edukacja pozostałych uczestników konkursu oraz widzów, rejestracja wybitnych tancerzy wiejskich jako nosicieli tradycji tanecznej, kontynuowanie przekazu międzypokoleniowego w kultywowaniu tradycji tanecznych, zaś dla kategorii zespołów (grup): przybliżenie oberka jako tańca tradycyjnego, a jednocześnie jako tańca narodowego, stworzenie możliwości i pola do konfrontacji dla choreografów zespołów folklorystycznych, kontynuowanie przekazu międzypokoleniowego w kultywowaniu tradycji tanecznych. Udział w konkursach, przeglądach bądź festiwalach ogólnopolskich wymaga również od uczestników uporządkowanej wiedzy na temat tańca, jaki będą prezentować. Dlatego też realizacja zadania sprzyjać będzie pogłębieniu wiedzy o oberku wśród zawodników konkursowych.

Spotkanie na jednej scenie dwóch form tego narodowego tańca stworzy platformę do (zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym) do podjęcia działań na rzecz wzmacniania potencjału kultury ludowej, co przyczyni się do wzmacniania tożsamości i wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego.

Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W logotypie konkursu wykorzystano wycinankę Kazimierza Balcerzaka z Sieradza.

Regulamin i karty uczestnictwa do pobrania na:

<http://www.ldk.lodz.pl/aktualnosci-a3/5-minut-dla-oberka-r4183>

<http://www.regionkultury.pl/aktualnosci-a3/5-minut-dla-oberka-r5266>